

Etik & bemötande inom hälso- och sjukvård

Region Östergötland

Hälso- och sjukvårdens mål

Hälso- och sjukvårdens mål är att skapa förutsättningar för god hälsa.

Arbetet går ut på att förebygga och behandla sjukdom och minska lidande.

Arbetet ska ske utifrån centrala etiska värden och principer
– de ska genomsyra hela verksamheten.

Etik inom hälso- och sjukvården

Dagens hälso- och sjukvård kännetecknas av

- En allt mer avancerad hälso- och sjukvård där allt fler människor kan behandlas och i bästa fall botas för allt fler tillstånd
- En allt mer ökande (och äldre) befolkning med större krav på god hälso- och sjukvård
- En begränsad ekonomi där prioriteringar måste göras
- En stor mängd olika professioner som måste samarbeta för att skapa hälso- och sjukvård med god kvalitet
- Där många yrkesgrupper upplever stress av olika slag
- Där många upplever att etiska frågor dyker upp allt oftare

Vad är etik inom hälso- och sjukvården?

Etik inom hälso- och sjukvården och Region Östergötland handlar om

- hur vi ska förhålla oss till olika situationer vi möter/befinner oss
- att vi också ska följa vissa mönster som är mer acceptabla än andra
- att vi kan ta lärdom också som individ

Vilka yttre ramar har vi som kan lita oss på?

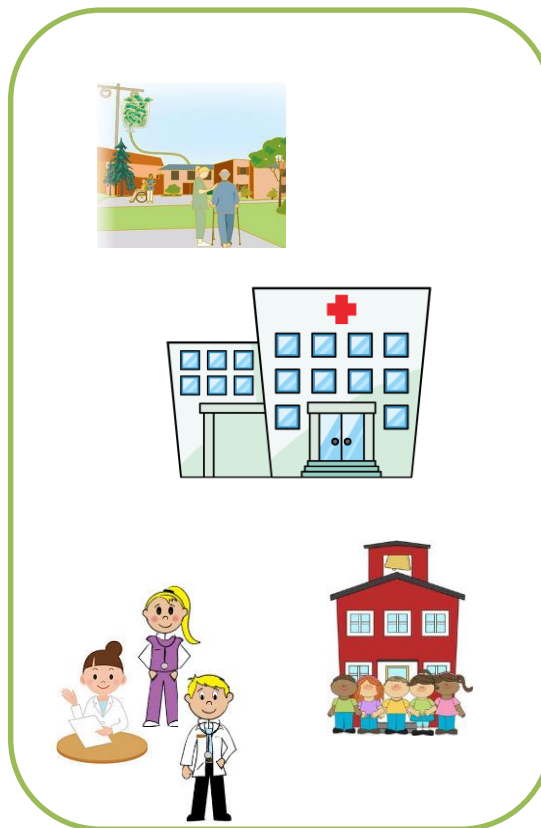
Allmän etiska ramar

Etiska principer
Etiska grundläggande
Värden

Professionella ramar

Yrkesetik
Professionell etik

Ekonomiska ramar

Juridiska ramar

Lagar & riktlinjer

Regionala ramar

Kommun
Region

Vårdramar

organisation
Vårdkultur
arbetsplats

Vilka inre ramar har vi som kan lita oss på?

Allmän etiska ramar

Etiska principer
Etiska grundläggande
Värden

Professionella ramar

Yrkesetik
Professionell etik

Ekonomiska ramar

Viktiga värden

Synsätt

Agerande

?

Handling

Individ

Juridiska ramar

Lagar & riktlinjer

Regionala ramar

Kommun
Region

Vårdramar

organisation
Vårdkultur
arbetsplats

Grundläggande etisk princip

Människovärde

Alla människor är födda fria och har lika värde och samma rättigheter

Kodifierat i riktlinjer och lagar

Det är hälso- och sjukvårdens ansvar att alla behandlas lika och att ingen diskrimineras

4 etiska principer inom vården

Autonomiprincipen

Autonomiprincipen innebär att man bör respektera patientens rätt att bestämma om sig själv, vilket innebär att man måste hålla patienten informerad och garantera patienten rätten att avstå från erbjuden behandling.

Vi ska också respektera förmågan och rätten till

- självbestämmande,
- delaktighet
- integritet.

(för vissa kategorier rätt till medbestämmande)

HSL

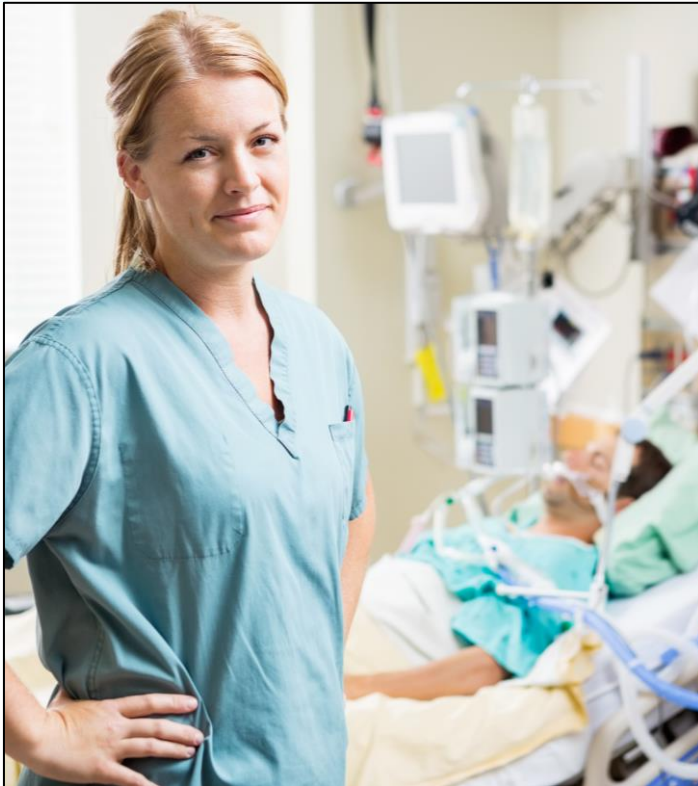
”Vården ska bygga på patientens självbestämmande och integritet, Vården och behandlingen ska så långt det är möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.”
(SFS 1982:763)

Patientlagen, 2015

”Patientens självbestämmande och integritet ska respekteras. Hälso- och sjukvården ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.” (2014:821)

4 etiska principer inom vården

Godhetsprincipen

Göra gott-principen innebär att man bör försöka hjälpa patienten genom att tillgodose patientens (medicinska och medmänskliga) behov.

För oss i hälso-och sjukvården betyder det att vi alltid ska försöka förebygga, eller bota patientens sjukdom. Se till patientens bästa, hälsa och livskvalitet.

4 etiska principer inom vården

Inte skada-principen innebär att man bör undvika att skada patienten.

Man bör tex avstå från omotiverat risktagande.

Vår strävan i vården och i mötet med andra personer ska vara att

- minimera skada
- förebygga lidande

Principen att inte skada

4 etiska principer inom vården

Rättvisepincipen

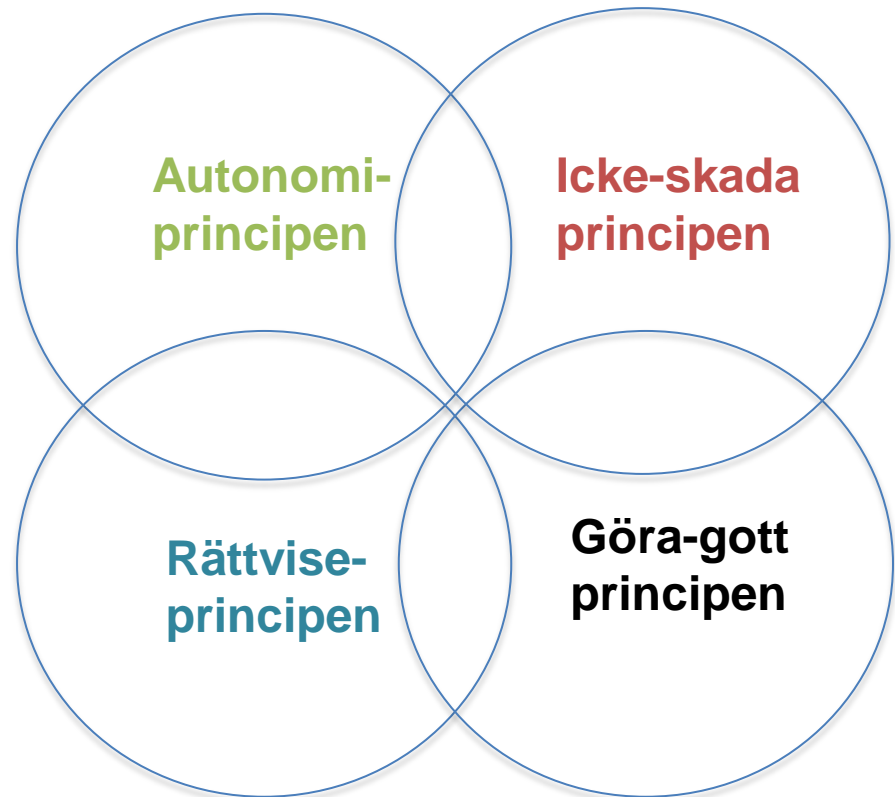
Rättvisepincipen innebär att man bör behandla patienter med lika behov lika.

Det är alltså patientens behov av medicinsk behandling som ska avgöra hur man handlar. Vi som arbetar inom hälso-och sjukvården ska se till att detta följs och att behovet av vård är det som ska styra.

De 4 principerna kan ge oss vägledning i konkreta situationer

- Generella principer – förankrade i moraliska teorier
- Används för att reflektera och analysera etiska problem inom hälso- och sjukvården.
- Kan vägleda svar: både ”vad ska vi/jag göra?” och ”varför gjorde du så”

Vilka inre ramar har vi som kan lita oss på?

Allmän etiska ramar

Etiska principer
Etiska grundläggande värden

Professionella ramar

Yrkesetik
Professionell etik

Ekonomiska ramar

Mål för vården

Hälsorelaterad och allmän livskvalitet för patienten

Respekt för andra etiska värden

Autonomi
Delaktighet
Integritet
Rättvisa och jämlikhet

Vår etiska kompetens

Uppmärksamhet
Omdöme
Motivation och karaktär

Juridiska ramar

Lagar & riktlinjer

Regionala ramar

Kommun
Region

Vårdramar

organisation
Vårdkultur
arbetsplats

Hälsa- och sjukvården idag- pluralistisk syn på hälsa

Hälsorelaterad livskvalitet över ett
optimalt långt liv

Den svenska etiska plattformen för prioritering och rättvis resursfördelning

3 övergripande principer när man ska prioritera

- Människovärdesprincipen
- Behovs- och solidaritets-principen
- Kostnadseffektivitets-principen

Man får i vården INTE får prioritera baserat på social status, ekonomisk ställning, ålder, nationalitet/ursprung, eller om behoven uppkommit genom tex livsstil.

Man får INTE beakta kronologisk ålder– men däremot biologisk ålder i form av nedsatta fysiologiska resurser (som kan påverka åtgärd, effekt och/eller komplikationer).

Det är den person som har de största behoven och de allvarligaste tillstånden som ska gå först.

Människovärdesprincipen

Den övergripande etiska principen i plattformen.

”Alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhälle”
(Prop. 1996/97:60).

Anger vad som INTE får avgöra prioriteringar av vård: social status, ekonomisk ställning, ålder, eller om behoven uppkommit genom tex livsstil.

” Det relevanta ... är att människovärdet inte är knutet till människors personliga egenskaper eller funktioner i samhället utan till själva existensen.

Det är viktigt att slå fast att begåvning, social ställning, inkomst, ålder etc. inte får avgöra vem som ska få vård eller kvaliteten på vården”.

Behovs- och solidaritetsprincipen

Behov i principen innebär

att om prioriteringar måste ske mellan olika effektiva åtgärder ska mer av vårdens resurser ges till de

mest behövande

med de svåraste tillstånden

med den sämsta livskvaliteten

Betydelse har

sjukdomens svårighetsgrad

varaktighet

nyttan för patienten

”Resurserna bör fördelas efter behov”

(Prop. 1996/97:60)

Behovs- och solidaritetsprincipen

Solidaritet

innebär:

en strävan att utfallet av vård ska bli så lika som möjligt
(dvs bästa möjliga hälsa och livskvalitet)

ett ansvar gentemot de människor som inte kan ta tillvara
sina rättigheter

*”Vården har ett särskilt ansvar att se till att även dessa
grupper får sina behov bedömda för att undersöka om det
finns otillfredsställda behov.”*

”Själva bedömningen ska ha en hög prioritet.”

Den nationella modellen för öppna prioriteringar

Den nationella prioriteringsmodellen ska tillämpas

- i alla typer av offentligt finansierad hälso- och sjukvård, såväl inom
- landsting, regioner, kommunal som privat driven hälso- och sjukvård
- för medicinsk behandling, omvårdnad, rehabilitering och habilitering
- för alla vårdåtgärder inom dessa områden såsom hälsofrämjande, prevention, undersökning och analys/diagnostik, behandling, egenvård, uppföljning eller palliation

Tack för visat intresse!